

EEN ERFENIS VAN PINCOFFS

DE FAMILIE ENTHOVEN EN HUN ACTIONS DE JOUISSANCE VAN DE
N.V. NEDERLANDSCH-INDISCHE GAS-MAATSCHAPPIJ¹⁾

DOOR DRS. CORA BOELE

De Haagse ijzergieterij L.I. Enthoven & Co. stond aan de wieg van de N.V. Nederlandsch-Indische Gas-Maatschappij. (Bijna een eeuw later, na de onafhankelijkheid van Indonesië, veranderde deze vennootschap de naam in N.V. Overzeese Gas- en Electriciteitsmaatschappij; beter bekend als OGEM.)

Naast de helft van het aandelenkapitaal, kregen de firmanten Enthoven als dank voor hun bemoeienis bij de oprichting van de N.V. in 1863 een deel van de overwinst. Later werd deze overwinst onderverdeeld in honderd actions de jouissance: bewijzen van deelgerechtigdheid. Jarenlang waren die waardepapieren een doorn in het oog van de directie en commissarissen van de N.V. Nederlandsch-Indische Gas-Maatschappij. Het gelukte hen eindelijk in 1927 de bezitters van de bijzondere winstbewijzen tot ruil voor normale aandelen te bewegen.

Voorgeschiedenis

Na enige voorzichtige experimenten van particulieren in de eerste helft van de 19de eeuw, nam de bouw van gasfabrieken en het aanleggen van (gas) straatverlichting na 1850 in Nederland een grote vlucht. De levensvatbaarheid van de nieuwe techniek was aangetoond zodat ook de locale overheid - zeker met het oog op de winstverwachtingen - er niet meer tegen op zag een eigen gasbedrijf ten algemene nutte te gaan exploiteren. In de koloniën bleef het aanleggen van de gasverlichting in de 19de eeuw een particuliere aangelegenheid, waartoe bij de minister om toestemming moest worden gevraagd.

In 1859 ontving de minister van Koloniën, J.J. Rochussen, drie verzoeken om Batavia van gaslicht te mogen voorzien. De civiel ingenieur J.C.M. van der Made te Dordrecht, de Haagse firma L.I. Enthoven & Co. en het te Batavia gevestigde Britse handelshuis Morgan Melbourn & Cie. waren de gegadigden voor de aanleg van de gasverlichting²⁾. Van der Made wenste tevens in Soerabaja en Semarang gasfabrieken te exploiteren. In deze drie steden van Ja-